

**Opracowanie kryteriów części empirycznej pracy
doktorskiej/magisterskiej realizowanej w paradygmacie jakościowym**

Autorzy:

**Laboratorium Metod Jakościowych QualLab, Wydział Psychologii, UW
Laboratorium Badań Jakościowych i Mieszanych w Psychologii
Klinicznej, UAM**

Poniżej znajdują się punkty dotyczące proponowanej struktury **części empirycznej** pracy – poprzedzać powinien ją przegląd literatury prowadzony wg niespecyficznych dla badań jakościowych standardów, tj. po prostu rzetelny przegląd literatury przedmiotu (badań nie tylko jakościowych, to jest najczęstsze pytanie magistrantów)

1. Wprowadzenie: Powtórzenie celu i uzasadnienia badań. Krótki opis problemu i kontekstu badań.
2. Dlaczego ten program badawczy powinien być realizowany w podejściu jakościowym? Powody wyboru podejścia jakościowego. Jeśli wybrane aspekty postępowania badawczego są jakościowe, a inne ilościowe, to konieczne jest wyjaśnienie, dlaczego tak postanowiono.
3. Powtórzenie problemu badań
4. Dookreślenie metodologii:
 - A. Specyfika projektu jakościowego. Opis zastosowanego podejścia badawczego (np. teoria ugruntowana, etnograficzne badania, fenomenologiczne podejście) i uzasadnienie, dlaczego wybrane podejście jest najwłaściwsze. Opis celu badań: czy planowana jest raczej eksploracja, tworzenie teorii, rozszerzenie, modyfikacja, zastosowanie teorii, czy testowanie teorii w nowych okolicznościach?
 - B. Czy stosowane będą jakieś modyfikacje wyżej wymienionej metodologii?
 - C. Identyfikacja źródeł wybranych metodologii
 - D. Opisanie roli badacza. Warto wskazać na specyfikę roli badacza w badaniach jakościowych oraz opisać własny kontekst (np. środowisko, przygotowanie, wykształcenie etc.) i przewidzieć problemy, które mogą

pojawić się podczas badań, a także wymienić wszelkie możliwe ograniczenia oraz zasoby, jakie z tej roli wynikają.

Researcher Description **APA**

- Describe the researchers' backgrounds in approaching the study, emphasizing their prior understandings of the phenomena under study (e.g., interviewers, analysts, or research team).
- Describe how prior understandings of the phenomena under study were managed and/or influenced the research (e.g., enhancing, limiting, or structuring data collection and analysis).

Guidance for Authors – Prior understandings relevant to the analysis could include, but are not limited to, descriptions of researchers' demographic/cultural characteristics, credentials, experience with phenomena, training, values, and/or decisions in selecting archives or material to analyze.

Guidance for Reviewers – Researchers differ in the extensiveness of reflexive self-description in reports. It may not be possible for authors to estimate the depth of description desired by reviewers without guidance.

E. Specyfikacja projektu

1. opis przedmiotu badań i źródeł danych (uczestnicy badania lub inne źródła danych, np. dane zastane, archiwa etc.)
2. uzasadnienie i sposób doboru do próby uczestników lub źródeł (opis sposobu dotarcia do nich, rozmiar próbki i jej typ, charakterystyka osób uczestniczących w badaniu lub/i informatorów, wskazanie na ewentualne kwestie etyczne).
3. Sposoby zbierania danych (wskazanie metod, opisanie sposobu ich użycia, uzasadnienie ich użycia w badaniu wraz ze wskazaniem ewentualnych modyfikacji)
4. Zarządzanie danymi (sposób przygotowywania danych do analizy, zasady selekcji i/lub transkrypcji)

5. Analiza danych (wy tłumaczenie symultaniczności procesu zdobywania i analizy danych, opis procesu redukcji i interpretacji, sposoby kodowania (jeśli dotyczy), zakres i cel wykorzystania programów komputerowych).
6. weryfikacja interpretacji: ocenienie pracy pod względem kryteriów dobroci metodologicznej (jakościowa trafność i rzetelność); triangulacja, *member check*, *peer reviews*

Warto pamiętać, że niektóre z tych sposobów (np. kodowanie, triangulacja) są niewłaściwe w niektórych podejściach.

Warto także zwrócić uwagę na to, by obrane sposoby weryfikacji interpretacji były zastosowane zgodnie z rekomendacjami danego podejścia, a nie dobierane wg preferencji lub znajomości badacza.

5. Zakończenie - Wskazanie znaczenia praktycznego i poznawczego badań.

Tworząc prace w **podejściu mieszanym**, należy wziąć pod uwagę specyfikę badań jakościowych i kierować się podanymi tu wskazówkami, w takim zakresie, w jakim jest to adekwatne do wybranej metody jakościowej. W szczególności należy pamiętać o podaniu informacji o wybranej metodzie, epistemologii i refleksyjności.

Dodatkowe ważne kwestie

1. Nie ma wyznaczonego limitu stron dla prac jakościowych (uzasadnione obranym podejściem badawczym), ale ma być on adekwatny do potrzeb (pamiętajmy także o syntetycznym ujęciu)
2. Ogromnie potrzebne jest **stworzenie przestrzeni na refleksyjność i opis założeń epistemologicznych**, nie w formie ograniczeń badania czy słabych punktów (do czego czasami zachęcają promotorzy).

Dotyczy to zarówno pracy koncepcyjnej z promotorem, jak i w sensie przeznaczenia na to miejsca w pracy pisemnej. Nie chodzi tu tylko o pisanie "jestem studentem i nie mam dużego doświadczenia z badaniami", tylko o

właściwą, głęboką refleksję nad swoim miejscem w procesie badawczym. Dużo czasu poświęca się na tę refleksję na zajęciach „Metody Jakościowe”. Dobry przykład autorefleksji:

<https://uk.sagepub.com/en-gb/eur/thematic-analysis/book248481>

str. 38-39

3. Wynikająca z powyższego **kwestia języka w pracy – strona czynna/bierna.**

Jak połączyć refleksyjność i świadomość swojego miejsca w badaniu, ujawnienia siebie jako osoby uczestniczącej w procesie (a nie tylko opisującej rzeczywistość) z narzucanym często bezosobowym językiem pisania prac naukowych/stroną bierną?

Na poziomie technicznym: APA7, zwłaszcza w kwestii pisania prac z badań jakościowych, postuluje język czynny. Widać to wyraźnie w pracach angielskich, w polskim wciąż dominuje strona bierna.

4. Brak wymaganej minimalnej liczby wywiadów - w badaniach jakościowych liczba wywiadów zależy od przyjętego podejścia, nie ma określonego minimum (np. IPA to 6-8 wywiadów; studium przypadku dla pogłębionej analizy, np. dwóch skrajnych pozycji - etnometodologia), przy jednoczesnym wymaganiu uzasadnienia w pracy doboru próby i liczby wywiadów.

Polecana literatura:

<https://apastyle.apa.org/jars/qualitative>

<https://www.thematicanalysis.net/editor-checklist/> - refleksyjna analiza tematyczna

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17872937/> - COREQ

Soroko, E. (2007). *Poziom autonarracyjności wypowiedzi i użyteczność wybranych sposobów ich generowania. Rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem Prof. dr hab. W. J. Paluchowskiego.* Poznań, UAM